

Landbouwkundig advies tijdelijke vrijstellingen van het middel Amistar voor de bescherming van de zaadteelt van Engels raaigras tegen zwarte roest

Opgesteld door:
NVWA, Afdeling Expertise, Team Gewasbescherming
26 februari 2025

Inleiding

Plantum heeft op 23-10-2024 een verzoek tot vrijstelling, conform art. 38 van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb), ingediend bij het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN). Het verzoek betreft een vrijstelling voor het middel Amistar, op basis van de werkzame stof azoxystrobin ter beheersing van zwarte roest in de zaadteelt van Engels raaigras.

Amistar is van 2021 tot en met 2024 vrijgesteld in de zaadteelt van Engels raaigras.

Leeswijzer

Dit advies bestaat uit de volgende delen:

Ten eerste heeft de NVWA de onderbouwing van de noodsituatie op het gebied van gewasbescherming opgesteld. Dat is deel 1 van dit advies.

Hierbij gaat de NVWA in op de drie landbouwkundige criteria cf. artikel 38 Wgb:

- a) de bijzondere omstandigheden;
- b) de alternatieven;
- c) het gevaar.

Vervolgens heeft het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) de beoogde toepassing beoordeeld en een Wettelijk Gebruiksvoorschrift voorgesteld. De NVWA heeft de door het Ctgb voorgeschreven risico reducerende maatregelen/ restrictiezinnen beoordeeld op:

- d) naleefbaarheid;
- e) handhaafbaarheid.

Dit is deel 2 van dit advies.

Ten slotte adviseert de NVWA een vrijstelling van het gewasbeschermingsmiddel Amistar in de zaadteelt van Engels raaigras wel te verlenen.

1. Deel 1: Onderbouwing van de noodsituatie op het gebied van gewasbescherming

Teelt

De zaadteelt van Engels raaigras (uitgangsmateriaal) vindt plaats in de volle grond op alle voorkomende grondsoorten. In Nederland vindt de teelt met name plaats in Zeeland en Noord-Brabant. Het areaal zaadteelt van Engels raaigras krimpt de laatste jaren door verschillende oorzaken en bedraagt op dit moment rond de 4.800 ha (bron: NAK meerjarenoverzicht).

Graszaad kan gezaaid worden na een vroeg geruimde voorvrucht of na een braakperiode; de zogenaamde open landzaai. Graszaad wordt voornamelijk in september/oktober gezaaid. De graszaden worden in juli/augustus van het volgende jaar geoogst. Soms blijft de teelt staan voor een tweede oogstjaar. Graszaadteelt vindt plaats in rotatie met diverse akkerbouwgewassen.

Aantaster

Zwarte roest wordt veroorzaakt door de schimmel *Puccinia graminis* subsp. *graminicola*. De ziekte ontwikkelt zich vanuit kleine haarden (1-3 m²) die zich snel kunnen uitbreiden over het perceel. Zwarte roest is bruinoranje en bevindt zich op de aar en/of op de aarstengel waardoor de sapstroom wordt geblokkeerd en vulling van de zaden stagneert of zelfs de hele halm afsterft. De optimale temperatuur voor zwarte roest ligt tussen de 20 en 25 graden Celsius. Infectie vindt vrijwel altijd 's nachts plaats wanneer de urediniosporen door dauwvorming in een waterfilm op de plant liggen. Zwarte roest kan tot twee weken voor de oogst voor grote schade zorgen.

a) Landbouwkundig criterium: bijzondere omstandigheden

Aanleiding

Een middel op basis van cyproconazool en trifloxystrobin was beschikbaar in de zaadteelt van Engels raaigras voor de beheersing van roestschimmels. De toepassing in de zaadteelt van Engels raaigras is na herregistratie vervallen met een opgebruiktermijn tot 31 december 2019. Daarnaast was een middel op basis van propiconazool beschikbaar in de teelt van graszaad. Als gevolg van het niet vernieuwen van de goedkeuring van de werkzame stof propiconazool zijn de toelatingen van middelen op basis van deze stof beëindigd, met een opgebruiktermijn tot 19 maart 2020.

Concreet perspectief

Het dossier voor een zonale uitbreidingsaanvraag van een middel op basis van azoxystrobin in de teelt van graszaad is in het eerste kwartaal van 2024 bij het Ctgb ingediend. Het Ctgb verwacht deze op zijn vroegst begin 2026 te kunnen afronden.

Besluitvorming zal niet tijdig afgerond zijn om een toelating van het middel binnen de gestelde termijn van drie jaar te realiseren. Op verzoek van LVVN wordt bij deze aanvraag afgeweken van de gestelde termijn omdat de vertraging veroorzaakt is door inperking van de instroom van aanvragen bij het Ctgb en buiten de invloed van de aanvrager ligt.

In 2021, 2022, 2023 en 2024 is er voor Amistar een vrijstelling verleend ter beheersing van zwarte roest in de zaadteelt van Engels raaigras.

In het kader van het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming heeft Wageningen UR in 2021 een studie uitgevoerd waarin wetenschappelijke- en praktijkkennis is opgehaald om potentiële oplossingsrichtingen voor de beheersing van zwarte roest te identificeren. Het rapport 'Handelingsperspectieven voor zwarte roest' biedt aanknopingspunten voor (potentiële) oplossingsrichtingen voor de beheersing van zwarte roest in graszaad. Maatregelen die het snelst haalbaar zijn: een later zaaitijdstip en een beperkte en gesplitste stikstofgift, maar dit heeft nog niet geleid tot een praktijkgerichte aanpak van zwarte roest. De sector is in 2024 gestart met onderzoek naar het toepassen van organische en gesplitste meststofgift in de graszaadteelt. De eerste resultaten laten geen invloed zien van verminderde N-gift op de ontwikkeling van zwarte roest. Dit onderzoek wordt vervolgd in 2025.

Voor de langere termijn bieden resistente rassen en het toepassen van groeiremmers mogelijk perspectief.

Deelconclusie bijzondere omstandigheden:

De aanvraag voldoet aan de eis van bijzondere omstandigheden. De toelatinghouder levert inspanningen om te komen tot een oplossing. Er is perspectief voor de toelating van een middel op

basis van azoxystrobin in de zaadteelt van Engels raaigras. Het feit dat dit niet binnen de gestelde termijn gerealiseerd kan worden, kan de aanvrager niet worden aangerekend.

b) Landbouwkundig criterium: alternatieven

Maatregelen

Rassenkeuze: Er zijn rassen beschikbaar die in beperkte mate resistent zijn tegen zwarte roest. Sinds enkele jaren is er meer aandacht voor zwarte roest in veredelingsprogramma's.

Toegelaten middelen en goedgekeurde basisstoffen

Een middel op basis van prothioconazool en tebuconazool is toegelaten in de zaadteelt van Engels raaigras ter beheersing van zwarte roest. Dit middel mag één keer per 12 maanden worden toegepast. Dit middel heeft zowel een preventieve als curatieve werking.

In het algemeen zijn twee toepassingen nodig om de zaadteelt vanaf het doorschieten tot aan de oogst te beschermen tegen zwarte roest. Met de toepassing van deze maatregelen en middelen kan zwarte roest in de zaadteelt van Engels raaigras niet afdoende worden beheerst.

Deelconclusie alternatieven:

Een landbouwtechnisch doelmatige zaadteelt van Engels raaigras is met het beschikbare pakket aan maatregelen en middelen niet mogelijk.

c) Landbouwkundig criterium: gevaar

Zwarte roest tast vaak de stengels en halmen aan, waardoor de sapstroom wordt geblokkeerd en vulling van de halmen stagneert of zelfs de hele halm afsterft. Zwarte roest geeft in de zaadteelt van Engels raaigras bij onvoldoende beheersing zowel kwantitatieve schade in de vorm van opbrengstderving die kan oplopen tot 50%, als kwalitatieve schade in de vorm van kwaliteitsverlies. Bij het schonen kunnen kaf en slechte zaden wel worden verwijderd, maar bij een hoge aantasting blijven de partijen zaad 'licht' (de zaadpartijen hebben een laag hectolitergewicht en de zaden zijn matig gevuld). Uitsorteren van lichte zaden leidt tot verdere opbrengstderving. Deze partijen zaad zijn minder kiemkrachtig en kunnen niet goed bewaard worden.

Deelconclusie gevaar:

Een landbouwtechnisch doelmatige zaadteelt van Engels raaigras in Nederland wordt bedreigd door onvoldoende mogelijkheden tot beheersing van zwarte roest.

Conclusie noodsituatie op het gebied van gewasbescherming

Vrijstelling conform art. 38 Wgb, van Amistar in de zaadteelt van Engels raaigras voldoet aan de landbouwkundige criteria. Zwarte roest is een teeltbedreigend probleem voor de zaadteelt van Engels raaigras waarvoor momenteel het beschikbare pakket aan maatregelen en middelen niet afdoende is. De aanvraag voldoet aan de eis van bijzondere omstandigheden, er is perspectief voor de toelating van een middel op basis van azoxystrobin waardoor een kortstondig noodverband gerechtvaardigd is.

Deel 2: Naleefbaarheid en handhaafbaarheid van de toepassings-voorwaarden

Advies Ctgb

Het Ctgb heeft de risico's ten aanzien van de aspecten humane toxiciteit, residuen, gedrag in het milieu en ecotoxiciteit beoordeeld. Gezien het risico adviseert het Ctgb een vrijstelling van het gewasbeschermingsmiddel Amistar in de zaadteelt van Engels raaigras te verlenen met in achtneming van onderstaande risico reducerende maatregelen/ restrictiezinnen.

Ecotoxiciteit:

Voldoet aan de eisen met inachtneming van de volgende restrictiezin:

Om in het water levende organismen te beschermen is toepassing van dit middel op percelen die grenzen aan oppervlaktewater uitsluitend toegestaan indien op het gehele perceel gebruik wordt gemaakt van een techniek uit tenminste de klasse DRT95.

d) Naleefbaarheid

Technische naleefbaarheid

De naleefbaarheid van de voorgestelde toepassingsvoorwaarden in de praktijk wordt getoetst aan de technische naleefbaarheid, de naleefcijfers (toezicht) en de ingeschatte motivatie voor naleving.

De technische naleefbaarheid richt zich op de beschikbaarheid van de juiste apparatuur, het praktisch kunnen voldoen aan aanvullende voorwaarden zoals teeltvrije zones en de mogelijkheid om toepassingsvoorwaarden op de juiste wijze toe te kunnen toepassen.

De aanvrager schat in dat op 100% van de percelen Engels raaigras zaadteelt voldaan kan worden aan DRT95 techniek. Deze inschatting van de aanvrager acht de NVWA een overschatting van de mogelijkheden van telers om te voldoen aan de DRT95 klasse. Bij toepassingsinspecties in de akkerbouw worden overtredingen van geconstateerd voor lagere driftreductievoorwaarden dan DRT95, zoals de kantdop en DRT75 uit het BAL en drifteisen uit de wettelijke gebruiksvoorschriften.

Landbouwkundige naleefbaarheid

Of een teler de voorgeschreven voorwaarden zal naleven, is naar verwachting afhankelijk van de mate waarin een ziekte, plaag of onkruid beheerst kan worden en de economische schade die het mogelijk tot gevolg heeft. Er zijn diverse aspecten die het gedrag van de teler beïnvloeden, zoals de verwachte omvang van de economische schade, 'gemak', werkzaamheid of kosten. Om deze redenen zal een deel van de telers die niet aan de toepassingsvoorwaarden kan voldoen toch het middel inzetten. Van de telers die niet aan de eisen kunnen voldoen en te maken hebben met een zwarte roest, zal een deel mogelijk toch Amistar gaan toepassen. Het is moeilijk te voorspellen hoeveel telers dit betreft.

In de akkerbouw varieert de nalevingstrend bij het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen over de periode 2021 tot en met 2023 tussen de 77% en 81%. In 2023 zijn specifiek voor de vrijstelling Amistar graszaadtelers van Engels Raaigras bezocht. Bij vier van de acht bedrijven is Amistar ingezet en werd voldaan aan de toepassingsvoorwaarden.

De NVWA schat in dat de naleefbaarheid van de voorgestelde toepassingsvoorwaarden door de teler gemiddeld is.

e) Handhaafbaarheid

De mogelijkheden voor het uitoefenen van toezicht op de voorschriften bestaan uit bedrijfscontrole (administratief en fysiek achteraf), toepassingscontrole (heterdaad), monsternamen en/of toezicht op gecontroleerde distributie.

Het gebruik van Amistar is via monsternamen van het gewas en analyse in een lab vast te stellen. De beschikbaarheid van de vereiste spuittechniek bij een teler is vast te stellen, echter het gebruik daarvan is alleen bij heterdaad vast te stellen. De mogelijkheid om de vereiste combinatie van voorwaarden te voldoen kan bij inspectie van het perceel worden vastgesteld.

De NVWA schat in dat de mogelijkheid voor het uitoefenen van toezicht (handhaafbaarheid) matig is.

Conclusie naleefbaarheid en handhaafbaarheid van de toepassingsvoorwaarden

De NVWA concludeert dat de naleefbaarheid en handhaafbaarheid van de toepassingsvoorwaarden matig is. Het niet naleven van wet- en regelgeving leidt tot risico's voor mens, dier en milieu.